

Warszawa, dn. 31 sierpnia 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr hab. Andrzej ZOLL

RPO-513462-III/05/LN

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pani
Izabela Jaruga-Nowacka
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Polityki Społecznej

Uprzejmie informuję Panią Premier, że z dużym niepokojem przyjąłem informacje o problemach, związanych z wydawaniem emerytom i rencistom odpowiednich legitymacji, potwierdzających ich uprawnienia.

Do końca 2002 roku obowiązywał art. 41 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych w przypadku pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne z emerytur i rent, przekazywał co miesiąc emerytowi lub renciście informację o pobranej składce na dowodzie potwierdzającym kwotę przekazanej emerytury lub renty. Przepis ten stanowił w zasadzie podstawę do wydawania emerytom i rencistom odcinków wypłaty emerytury lub renty niezależnie od tego, czy świadczenia były przekazywane za pośrednictwem poczty, czy też na rachunek bankowy. Następnie ustawą z dnia 11 stycznia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 8, poz. 64) przepis ten uzupełniono w ten sposób, że obok informacji o pobranej składce na ubezpieczenie zdrowotne Zakład na dowodzie potwierdzającym kwotę przekazanego świadczenia, przekazywał również emerytom i rencistom symbol kasy chorych, do której jest przekazywana składka.

Z dniem 1 stycznia 2003 r. na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074) art. 41 ust. 10 ustawy otrzymał nowe brzmienie, zgodnie z którym Zakład został zwolniony z przekazywania powyższych informacji w przypadku pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne z emerytur i rent.

Od tej daty nie ma zatem formalnych podstaw do wysyłania przez Zakład emerytom i rencistom dowodu potwierdzającego kwotę przekazanej emerytury lub renty. Z tego powodu na początku 2004 r. wystąpiłem do Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z wnioskiem o uregulowanie ustawowych podstaw do wydania emerytom i rencistom odpowiednich legitymacji, potwierdzających ich uprawnienia. U podstaw tego wystąpienia legło przekonanie, że dokumentowanie uprawnień do ulg i zniżek przyznanych emerytom i rencistom na podstawie odcinka emerytury lub renty lub wyciągu z konta bankowego pozostaje w kolizji z zasadą ochrony prywatności i wykracza poza prawem zakreślone pojęcie konieczności w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji. W odpowiedzi na moje wystąpienie uzyskałem ze strony Ministra Gospodarki, Pracy i polityki Społecznej zapewnienie o podjęciu działań zmierzających do kompleksowej zmiany uregulowań w tym zakresie.

Zgodnie z tą zapowiedzią dokonano z dniem 1 lipca 2004 r. odpowiedniej zmiany dodając do art. 68 ust. 1 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 10 pkt 24 lit. a) tiret drugie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych ustaw -Dz.U. Nr 121, poz. 1264). Przepis ten nałożył na ZUS obowiązek wystawiania osobom uprawnionym do emerytur i rent z ubezpieczeń społecznych nowych legitymacji, potwierdzających status emeryta i rencisty. Legitymacja miała być dokumentem pozwalającym na korzystanie przez uprawnionych z ulg i przywilejów, jakie wiążą się z posiadaniem statusu emeryta-rencisty, a ponadto stanowiłaby - do czasu wydania karty ubezpieczenia zdrowotnego - środek dowodowy potwierdzający istnienie uprawnień do korzystania ze świadczeń zdrowotnych. Jednocześnie przepisem art. 10 pkt 24 lit. c tej ustawy zmieniającej dodany został art. 68 ust. 4, stwarzający ministrowi właściwemu do zabezpieczenia społecznego podstawy do wydania rozporządzenia w sprawie wzoru legitymacji emerytalno-rentowych oraz trybu jej wydawania, wymiany lub zwrotu, a także zakresu informacji, jakie legitymacje mogą zawierać. Wzór legitymacji został określony w załączniku do rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 12 sierpnia 2004 r. (Dz.U. Nr 203, poz. 2082).

Wydawało się, że przyjęte w przepisach rozporządzenia regulacje zostały podjęte po uprzednim rozeznaniu wszystkich okoliczności, warunkujących pomyślne przeprowadzenie, niewątpliwie skomplikowanej operacji wydawania legitymacji. Zgodnie z tymi regulacjami wydawanie legitymacji osobom, które nabyły prawo do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 2005 r. miało być przeprowadzone przez organ rentowy w terminie do końca czerwca 2005 r., zaś osobom nabywającym po raz pierwszy uprawnienia emerytalne lub rentowe legitymacje miały być wydawane na bieżąco wraz z decyzją o przyznaniu świadczenia. Niestety już w końcu 2004 r. na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2004 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wzoru legitymacji emeryta-rencisty oraz trybu jej wydawania, wymiany lub zwrotu (Dz.U. Nr 283, poz. 2834)

skorygowano te zasady w ten sposób, że termin realizacji tego zadania przesunięto o jeden rok. Oznaczało to w praktyce, że emerytom i rencistom, którzy nabyli prawo do świadczeń przed 1 stycznia 2006 r., organ rentowy powinien wydać legitymacje w terminie sześciu miesięcy przyszłego roku.

Obecnie z informacji prasowych wynika, że ostatnie odcinki wypłaty świadczenia osoby, którym ZUS przelewa wypłatę na konto bankowe, dostaną we wrześniu br. i będzie to dokument potwierdzający uprawnienia tych świadczeniobiorców do czasu wydania legitymacji. Natomiast sam proces wydawania legitymacji znacznie się wydłuży, ponieważ -jak wynika z wypowiedzi Pani Prezes Zakładu Aleksandry Wiktorow - przetarg na wykonanie legitymacji zostanie rozstrzygnięty dopiero za rok - dwa („Gazeta Wyborcza” z 27-28 sierpnia 2005r., s. 1). Zgodnie zaś z porozumieniem władz ZUS z Narodowym Funduszem Zdrowia, otrzymany we wrześniu br. odcinek potwierdzający wysokość świadczenia i odprowadzenie od niego składki zdrowotnej stanowić będzie dowód uprawniający do korzystania ze świadczeń ubezpieczenia zdrowotnego (dla emeryta w zasadzie bezterminowo, dla rencisty odcinek ten będzie ważny przez rok).

W mojej ocenie wydłużające się procedury przetargowe nie mogą uzasadniać braku realizacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ciężących na nim obowiązków, związanych z wydawaniem emerytom i rencistom legitymacji w terminie, określonym w przepisach powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej tym bardziej, że z uwagi na złożony charakter tego przedsięwzięcia termin ten był już raz korygowany. Przewidziane obecnie rozwiązania zastępcze, niewątpliwie potrzebne przy realizacji przez emerytów i rencistów uprawnień do świadczeń zdrowotnych, utrzymują jednak stan pozostający w niezgodzie z Konstytucją, a ponadto nie rozwiązują wszystkich problemów związanych z dokumentowaniem uprawnień emerytów i rencistów do różnego rodzaju ulg i zniżek.

Z tego względu, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), uprzejmie proszę Panią Premier o podjęcie działań zapewniających wydawanie legitymacji emeryta-rencisty według zasad i w terminach określonych w przepisach prawa.

/-/

DYREKTOR ZESPOŁU

/-/mgrLesławNawacki